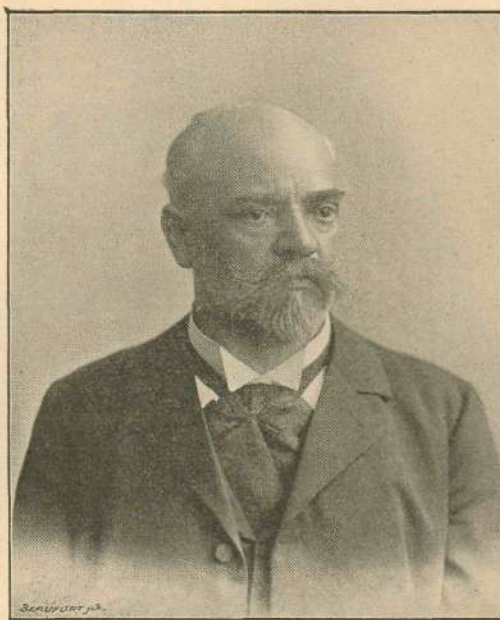

se je mnogo izboljšalo. L. 1895. je bilo na Hrvaškem 41% analfabetov. V drugih deželah je neprimerno bolje. Na Finskem je bilo analfabetov v istem času 1·9%, na Saškem 0·2%, v porenskih deželah 0·3%, na Bavarskem in Švedskem 0·4%, na Angleškem 9%, v Prusiji 0·6%, v Franciji 9·6%, v Avstriji 23·6%. Slabše od Avstrije so Italija, Španija, Srbija, Rumunija in Bolgarija in razni deli Rusije. V kulturne namene se tudi na Hrvaškem sicer mnogo troši denarja, število analfabetov pada, a vendar se pravi namen ne doseže: deca se naučé brati in pisati, a ko izostanejo iz šole, hitro pozabijo vse. L. 1895. je rekel sam predstojnik za bogočastje in pouk, da je do 100.000 otrok, ki ne hodijo v nobeno šolo in ostanejo brez vse omike in izobrazbe. Šolski zakon, ki je nedavno slavil svojo petindvajsetletnico, ni dosegel v marsičem pravega uspeha, ker je mnogo njegovih najboljših določb ostalo na papirju. — Pri drugih narodih skrbé za to, da se ljudstvo, tudi ko pride iz šole, vedno izobrazuje. Dr. Deželić je naštel razne zglede: Na Angleškem se že od nekdanj deluje za ljudsko prosveto. V novjšem času se združujejo posebno aristokratije in druge odlične gospe v društvih, da širijo prosveto med preprostim narodom, posebno po vaseh. Po navadi se imenujejo ta društva „klubi za izobraževanje“. Gospem se pridružujejo profesorji, duhovniki, uradniki, književniki, parlamentarci itd. in prirejajo javna predavanja. S takimi predavanji združujejo petje, deklamacije, čitanje boljših pesnikov, često se predstavljajo celó Shakespearove drame. „University extension movement“ razširja vseučiliško izobrazbo med ljudstvom. Na Francoskem ustanavljajo „ljudska vseučilišča“, ki prirejajo zvečer predavanja za ljudstvo. Ustanovljena so že po več mestih. Najvažnejše tako „ljudsko vseučilišče“ je v Parizu v predmestju svetega Antona, kjer ima svoje prostore v bivši kavarni. Predava se vsak večer od 8. do 11. ure; pri pouku sodelujejo glavni zastopniki francoske prosvete, akademiki, profesorji Sorbonne, pisatelji itd. S predavanji so združeni tečaji za razne jezike, glasbo, brzopis, knjigovodstvo, pravopisje itd. „Société Franklin“, ustanovljena l. 1862., snuje po vsej Franciji ljudske knjižnice. „Ligue de l'enseignement“, ki jo je l. 1861. osnoval Jean Macé, je imela l. 1876. okoli 30.000 udov in je ustanovila 7400 ljudskih knjižnic. Za odrasle analfabete so se posebne šole ustanavljale že l. 1833., in Viktor Dury je bil že ob času cesarja Napoleona III. dobil od države dva milijona frankov, s katerima je osnoval 2700 večernih šol. Na Nemškem dela v tem smislu „Die Gesellschaft zur Verbreitung von Volsbildung in Berlin“. Ta ima zdaj po vsem Nemškem že 818 podružnic. V Rusiji ustanavljajo ubožcem tople sobe po zimi in jim prirejajo poučna predavanja. V Moskvi se tako predava že štirinajst let. Predavanja so uradna in neuradna. Uradno se je predavalo na osmih krajih, in sicer l. 1887—1888 o 163 verskih

in 190 svetnih tvarinah. Poslušavcev je bilo 25.180. Neuradnih predavanj pa so priredili istega leta samo v Moskvi do 800, h katerim je prišlo 137.281 poslušalcev. Predava se o poučnih tvarinah, prebira se življenje svetnikov in izbrani spisi Puškinovi in Lermontovljevi. — Dr. Deželić želi, da bi vsi hrvaški izobraženci delovali v tem smislu. Svečenikom in učiteljem se tu odpira širo polje za njihovo delavnost.

Antonín Dvořák.

Čehi slavé te dni šestdesetletnico svojega velikega skladatelja Antonína Dvořáka. Ta proslava ni le zaslužen tribut glasbeni umetnosti, katera je že od nekdanj med Čehi našla svoje najzvestejše goji-

Antonín Dvořák.

telje, ampak je hkrati spomenik češki narodni energiji in žilavosti. Zakaj Dvořák je res zgled moža, ki se je z lastno močjo iz najnižjega povzdignil do najvišjega. Rojen dné 8. kimavca l. 1841. v vasi Nelahoze pri Kralupu na Češkem kot sin vaškega krčmarja, je moral iti v službo k mesarju, da se izuči v mesarski obrti, ki je pač poštena in potrebna obrt, a od katere ne vodijo baš najbližje steze do hrama modric. Mladi Anton pa je iskal prijateljstva tamošnjega ljudskega učitelja, ki ga je naučil igrati na gosli in mu pojasnil osnovne glasbene pojme. Zdj pa Dvořák ni mogel več ostati doma. L. 1857. gre kar na slepo srečo v Prago, vstopi kot godec v neko godbo in se vpiše na orglarski šoli, ki jo je takrat vodil Pitzsch. Boreč se z revščino je tu dovršil nauke in pri izstopu dobil drugo častno darilo. L. 1862. je vstopil pri narodnem gledišču kot bračist,